

LLEVOR DE CÁNEM

A Joseph Lasarte.

(CONTINUACIÓ)

—Jo no'l vull enganyar, don Antón.—digué lo metje al despedir-se.—Si vol salvar la vida de la Merceneta, cal fer un sacrifici. Es precis durla al camp. Allí, l'ayre pur, l'aygua forta, l'aliment saludable; tot convida á la regeneració. No es precis plegar la fàbrica; basta deixarhi una persona de confiança, y... aviat, aviat.

—Se farà aixís, costi, l' que costi. Aprofitaré la ocasió pera visitar als meus provehiders, de quin hereu ne soch padri. Una bona gent que viu en santa pau. Aixó sí: ni modos, ni instrucció... Tals com varen neixer. Aquí, á ciutat per massa; allà, per poch.

—¡Si un pogués trobar un terme mitj! Pero, avuy ha d'esser alló dels castellans: *corte* ó *cortijo*. La *corte* plena de corrupció, d'engany, de falsedat, de trenca colls; molt avens intelectual, molta cultura; gran immoralitat, poca salut. Lo *cortijo*: senzillés, franquesa natural, ignocencia; molta superstició; embrutiment, y atrofia cerebral; gran robustés y llarga vida. Els mals de la ciutat volen camp y vegetació. Tot lo segret está en acomodar las lleys de la Societat á las de la Natura. Y, com més fugim d'aquesta, més depressa correm al precipici.

—Se farà tal com dicta. Desde demá, cap á montanya falta gent. ¡Deu obrés un miracle!

—Ja m'ho sabrá dir á la tornada.

Un núvol de pols, per la carretera; un blanch plomall de fum per la via, s'alsaven tots d'un temps. La diligencia, tirada per ayrosas mulas, que, al trotar, rompián en concert de cascabels, al compás de la tralla, y als crits d'«arri Diamante, osquey Galana», marxava cap á vall. Lo tren, tot magestuós, fent tremolar la terra y lleansant guspiras de foch, com per excés de vida, corria cap amunt.

Ben assentat, dins del pesat vehícul, tot alegroy, ab uns company, cap á ciutat feya'l primer viatge, l'únich fill del hereu Felipó y de la *Pelada*, en Nofre, que rumbejant y fent lo *maco*, ab pretensions de rich era enviat per sos pares, «á seguir carrera».

En un compartiment del tren, contemplant lo pay-satge á través dels vidres, miraba allà de lluny, la blanca estela que al passar deixava'l carruatje, una cara esgroguehida, d'ulls enfonsats, llavis sense color, y trist aspecte: la Mercé, la malalteta, que anava á cercar la perduda salut, en las fonts de la Natura.

... Cap á la nit, era'l tráfech á la masia pera rebre als forasters. Lo *Nay*, com sempre, portava'l pes de tot; lo gran donava ordres y la bagassa de sa muller, somreya mormorant:

—Quí pogués viurer á ciutat com nostre hereu!

... En aquell punt y hora, baix á ciutat, lo major-dom sortia de la fàbrica y deya als jornalers:

—Demá tota la corda apunt. Una partida sortirà per mar; l'altre cap á las minas. Y'l que sobri, á guardar. Lo canem d'allà dalt ha resultat, enguany, inmillorable.

Plovía. Per rierals y torrenteras devallava l'aygua produhint sorda remor; els camins, de primer fangosos, s'anavan enllotant, y'l cel cobert, embolcallat de negres núvols, feya á la nit més trista y tenebrosa.

En mitj de la foscor, en un pas estret y perillós, obert entre las rocas, com foch follet, se veyá brillar un llum que á voltas s'eclipsava.

De sopte, un xiulet estrident va interrompre'l silenci d'aquellas encontradas, y, á poch, li contestá l'udol planyívol d'animal estrany.

Duas sombras aparegueren mitj confosas; á la lluhentor del fanal que una d'ellas portava, s'podían distingir: eran dos hòmens ben coberts ab mantas, l'un de figura agegantada, l'altre prim y menut. Devant d'ells, las rocas oferían una obertura mal dissilada per una gran pedra. Lo gegant separá aquesta de son lloch, com si fos una joguina y desaparequé pe'l forat, seguit del seu company que'l llum portava.

Aquell cau era la boca d'una galeria que conduhía á la mina dita *del govern*, llavors abandonada. A través de sas parets de *llecorell* lluhía'l plom en betas argentinas, restos d'antic filó de l'abundanta *mena* ab punts daurats que acusavan la presencia de la *margassita*. Pous profundíssims, atrevidas escalas, camins abovedats, estrets, interminables, tots els obrats dels vells, aparexían ab misteriós aspecte, á la llum del fanal, evidenciant lo treball de cent generacions, desde'l temps dels románs, als nostres dias...

Al trepitx dels dos visitants, una porta de ferro s'obrí ab precaució; un home vell, de cara aixuta y vermellosa, que ab la ma dreta empunyaba una carrabina y ab la esquerra aixecava un fanal á l'alsada de son rostre, aparegué dihent:

—Os esperava.

Y'ls tres desconeguts s'internaren per l'obertura lateral que, darrera d'ells, tancá la porta, deixant sentir un breu soroll metálich.

Lluís de Janer.

(Seguirá.)

LA PRIMERA FLOR

A la meua amiga M. Mallafré.

Per primera vegada li parlava.

Jamay he gaudit tant grats instants;